

Ігор ДРОГОБИЦЬКИЙ

кандидат історичних наук

викладач кафедри теорії та методики навчання

Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8718-9544>

e-mail: drogobutsky@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДДІЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ САМООБОРОНИ (ЛИПЕНЬ–СЕРПЕНЬ 1943 РОКУ)

Окреслено загальні тенденції комплектування особовим складом тактичних одиниць військово-вишкільної структури, що постала з ініціативи «революційного» крила ОУН у Галичині влітку 1943 р. – УНС.

Схарактеризовано складові алгоритму мобілізаційних зусиль оунівського підпілля у визначеному хронологічному періоді із врахуванням адміністративно-географічного компоненту. Загально представлено ті ланки організаційної структури, що безпосередньо відповідали за реалізацію відбору рядового складу. На основі розсекречених джерельних матеріалів визначено географічні межі та загальні кількісні показники результатів мобілізаційної діяльності.

Загально окреслено персоналістичний вимір справи укомплектування тактичних одиниць УНС. Проаналізовано роль та значення представників підпілля як у безпосередньому наповненні штату окремих структурних ланок вказаного військового формування, так і у процесі їхнього подальшого матеріального забезпечення.

Процес формування збройних підрозділів радикального націоналістичного крила національно-визвольного руху Опору в регіоні розглянуто у зіставленні з політикою, що реалізовувалася щодо поневоленого населення, зокрема до придатної частини для проходження військової служби зі сторони нацистської окупаційної адміністрації.

Аналізуючи рекрутування особового складу, у загальному представлено ті виклики, що з ними зіштовхнулося як керівництво націоналістичної течії національно-визвольного руху Опору загалом, так і безпосередні організатори УНС в особі командувача та представників штабу. Паралельно схарактеризовано способи, що їх застосовували для запобігання, а в окремих випадках подолання негативних виявів процесу мобілізації.

Ключові слова: збройні сили, рух Опору, Організація українських націоналістів, Українська народна самооборона, Українська самостійна соборна держава.

Аналіз процесу постання і діяльності національних збройних сил, зокрема у структурі націоналістичного крила українського руху Опору періоду Другої світової війни, гостро обумовлений необхідністю глибокого й усестороннього вивчення явищ мілітарного минулого. Їхнє правдиве відображення уможливило поступове утвердження серед загалу належного рівня розуміння як ролі та значення активності

представників Організації українських націоналістів (бандерівців) (ОУН(б)), так і особливостей ініційованого ними утворення національних збройних формацій, зокрема Української народної самооборони (УНС).

В умовах сьогодення належне уявлення загалу про основні віхи постанов та розвитку українських військових формувань, що є одним із невід'ємних елементів процесу національного державотворення, можна розглядати як дієвий інструмент протидії окремим інформаційним штампам та історичним перекрученням, що їх застосовують в обставинах сучасного інформаційного протистояння.

Історіографічне підґрунтя обраної теми складається із матеріалів, що потрапили до наукового обігу як під час розсекречення архівних фондів радянських спецслужб, так і через публікацію джерел зі середовища національно-визвольного руху в діаспорі. Левова частка використаних тут джерел уміщена у відповідних збірниках (Іщук, Кокін, 2007, с. 912; Штендера, Потічний, 1987, с. 272). Окремі складові процесу формування УНС відображено у спогадах сучасників (Паньківський, 1983, с. 477; Яшан, 1989, с. 284). Наголошу, що використання мемуаристики уможливило більш чітке означення загального тла минувшини визначеного періоду.

У монографічному доробку треба виокремити узагальнювальні роботи сучасних українських дослідників (Патриляк, 2012, с. 512). Варто також наголосити на використанні краєзнавчих досліджень, які уможливають більш глибоке представлення окремих вузьких аспектів обраної проблеми, зокрема в розрізі персоналістичних студій (Романюк, Кіндрачук, Миرونюк, 2014, с. 244).

Мета статті – в загальному проаналізувати процес забезпечення відділів УНС особовим складом із представленням комплексу супутніх мобілізаційних та матеріально-технічних складових. Наголошу, що акцент зроблено на особливостях комплектування рядового штату тактичних одиниць. Комплектація останніх представниками командного складу не є предметом дослідження і може бути темою для аналізу в майбутньому.

Формувати УНС був уповноважений Олександр (Олекса) Луцький. У зв'язку із призначенням на посаду командувача, він поряд із псевдо «Андрієнко», під яким працював на рівні Центрального проводу (ЦП) і крайового проводу (КП) ОУН(б) у 1943–1944 рр., використовував псевдо «Беркут». Саме під ним він був «відомим серед учасників УНС» (Іщук, Кокін, 2007, с. 323). Крім нього, керівні функції в цій сфері виконував Степан Новицький («В'юн», «Степ»). Так, О. Луцький на допитах стверджував, що «з жовтня 1943 р. Новицький ... керував організаційно-мобілізаційним відділом УНС» (Іщук, Кокін, 2007, с. 362).

Варто зазначити, що штаб УНС функціонував із опертям на відповідні низові ланки та їхніх діячів. Так, Мирослав Онишкевич («Орест», «Богдан») «до створення на Львівщині УНС працював військовим референтом Львівського обласного Проводу ОУН, а після створення УНС – організаційно-мобілізаційним референтом» (Іщук, Кокін, 2007, с. 363). Відповідальними за процес розбудови структур УНС на середину 1943 р. були також Іван Белейлович («Дзвінчук») і Богдан Вільшинський («Орел»), які виконували обов'язки військових референтів у межах тодішніх Станіславівської (тепер – Івано-Франківщина) і Дрогобицької округ відповідно (Содоль, 1990, с. 8–9).

Щодо етапу організаційного оформлення початків УНС і забезпечення рядового штату її тактичних одиниць О. Луцький зазначав, що в середині літа 1943 р. «в одному із сіл Козівського району ... проходило засідання Крайового Проводу ОУН,

де зустрівся з керівниками Станіславського обласного Проводу ОУН – “Робертом” [Ярославом Мельником – *І. Д.*], Стрийського обласного Проводу ОУН – “Шпаком” [Зиновієм Благим – *І. Д.*] і Тернопільського обласного Проводу ОУН – “Нестором” [Іваном Шанайдою – *І. Д.*], територія яких повинна була стати базою для створення УНС ... “Роберту”, “Шпаку” і “Нестору” я дав контрольні цифри – до кінця липня провести мобілізацію членів ОУН, здатних служити в УНС» (Ішук, Кокін, 2007, с. 336).

Олександр Луцький свідчив, що «“Роберту” я дав завдання створити на території Станіславської області два куреня в кількості від 800 до 1000 осіб. “Шпаку” на території Стрийської області створити один курінь чисельністю до 600 осіб. “Нестору” на території Тернопільської області створити один курінь чисельністю, приблизно, в 400 осіб» (Ішук, Кокін, 2007, с. 336).

У цьому контексті правдоподібне твердження Петра Содоля щодо того, що «організацією УНС зайнялися військові референти різних щаблів теренової сітки ОУН-СД [самостійників-державників – *І. Д.*] і тому початково вишкільні відділи УНС були великою мірою залежні від наставлення до військової справи місцевих теренових провідників» (Содоль, 1990, с. 8–9).

Відзначу, що військові справи, зокрема й мобілізаційні, були в компетенції військових референтур, існування яких фіксується ще з перебування Галичини у складі Польщі міжвоєнного періоду. Для прикладу, 1939 р. військовим референтом Галицького районного проводу був Віктор Харків («Чорний», «Хмара»), який, характеризуючи свою діяльність, згадував, що «завданням моїм в цей період було: облік усіх членів ОУН по району і їхнє військове навчання ... до початку війни Німеччини з Польщею я виконував ці обов’язки, вчив військовій справі членів ОУН і проводив пробні мобілізації» (Власенко, Кокін, Лозицький, 2011, с. 178).

Варто наголосити, що на початках постанови УНС основою її тактичних одиниць були здебільша члени ОУН(б). Свідчення цього можна знайти в документації та мемуарах сучасників («Чайка», 1947, с. 53; «Кир», 1947, с. 57). Справедливим видається твердження, що військові загони УНС були значною мірою збройною силою радикального крила ОУН. Саме тому у спогадах зазначають наявність добровольців, «охотників» – дійсних учасників та симпатиків організації, із яких першочергово комплектували перші відділи самооборони. В окремих випадках сучасники акцентували, що «вони ж охотники. Їх ніхто сюди [до загонів УНС – *І. Д.*] силою не вербував. Вони свідомі того, що з власної охоти беруть на себе великий обов’язок супроти нації – першу заповідь Українського Націоналіста» («Колос», 1948, с. 396).

У мемуарних матеріалах із меж сучасної Івано-Франківщини констатовано, для прикладу, що «група [новобранців – *І. Д.*] прийнята до УНС-у начисляла 87 осіб. Були це люди з Галицького та Жовтневого районів, в більшості члени ОУН» («Сапер», 1948, с. 70). Наголос на добровільному долученні до збройних відділів зроблено й у біографічних матеріалах, зокрема Омеляна Приліпа й інших підпільників із Тернопільщини (Штендера, Потічний, 1989, с. 67, 85). Про особовий склад однієї із чот сотні УНС «Трембіта» писали, що це були «добровольці ..., члени, симпатиками ОУН у віці 18–25 років» («Чорноморець», 1989, с. 212).

У спогадах, які характеризують стан підпілля в с. Плєсківці (Тернопільщина), констатовано: «1943 року кілька разів збиралися добровольці до УПА [Української

повстанської армії – *І. Д.*] Ще влітку відійшла з терену група добровольців до Української Народної Самооборони (УНС) в Карпатах» («Камінь», 1989, с. 254–255).

Тож варто відзначити переважну добровільність комплектування особового складу рядового рівня тактичних одиниць УНС у краї. Водночас наголошу, що ставлення до розгортання власне військових структур неоднозначно сприймало керівництво середньої та низової ланок підпілля регіонів, що стали основою для організації цього формування.

Характеризуючи хід наповнення кадрами відділів УНС, О. Луцький зазначив, що «з ОУН в УНС були направлені не кращі, а гірші кадри, у результаті цього ми не могли довго привести УНС у дію» (Іщук, Кокін, 2007, с. 350). Це стосувалося, зокрема, освітнього рівня добровольців. У спогадах констатовано той факт, що «під час вишколу мали ми [керівний склад сотні УНС “Трембіта” – *І. Д.*] трохи труднощів, передусім з першою чотою, де більшість вояків мали лише початкову сільську школу. Проте вони виявлялися добрими вояками в бою з німцями й наприкінці вишколу підтягнулися до загального рівня» («Чорноморець», 1989, с. 216–217).

Водночас, якщо брати до уваги освітній ценз, встановлений для осіб, якими комплектувалася УНС, варто відзначити відбір представників організації із належним освітнім рівнем. Так, Степан Семенович Іванишин («Богун», 1926 р. н., с. Котиківка (Городенківщина) – весна 1944 р., с. Глибоке (Богородчанщина)) перед проходженням вишколу в курені УНС «Чорні чорти» розпочав гімназійне навчання у Городенці, а закінчив його складанням матури в Коломийській гімназії. Паралельно він виконував обов'язки провідника Юнацтва ОУН у гімназійному середовищі та був заступником провідника молодіжного крила ОУН Коломийщини (Романюк, Кіндрачук, Миرونюк, 2014, с. 88). Його односелець і товариш по зброї у вказаному курені УНС Степан Васильович Котик (1920–?) семирічну освіту доповнював під час перебування у складі осередків культурно-просвітницьких товариств «Просвіта» та «Сільський господар» (Романюк, Кіндрачук, Миронюк, 2014, с. 93). Степан Михайлович Дорош (1918 р. н., с. Торговиця – кінець 1945 р., с. Вербівці) перед проходженням військового вишколу в Карпатах улітку 1943 р. і подальшого перебування у лавах УНС та УПА-Захід, маючи незакінчену вищу освіту, виконував обов'язки учителя у школі рідного села й паралельно вів активну культурно-громадську діяльність (Марчук, Марчук, Марчук, 2010, с. 139). У цьому контексті доречно зацентувати на залежності належного забезпечення УНС, зокрема й особовим складом, від позиції місцевого керівництва підпільної сітки ОУН(б) у ставленні до активності в мілітарній царині.

Здебільшого процес створення відділів УНС супроводжувався роботою лікарських комісій, завданням яких був попередній огляд новобранців із подальшим визначенням їхньої придатності до військової служби. Михайло Коржак («Сапер») згадує, що на етапі переміщення особового складу рекрутів до місця розташування вишкільного табору при одному із проміжних місць дислокації у с. Підгороддя «кожний майбутній рекрут одержав картку, з якою мав пройти військову комісію. Всіх нездібних до війська відіслали додому» («Сапер», 1948, с. 70).

Окремі аспекти кадрового забезпечення УНС висвітлюють опозиційно налаштовані до діяльності націоналістичного крила національного руху Опору сучасники подій. Так, Кость Паньківський стверджує, що «збройні відділи склалися з дезертирів із фронту праці і з війська ... ОУН ... намагалася охопити весь рух спротиву і його опанувати ... і в тому вона мала успіхи. Вона не виступала ще на галицькому терені під назвою УПА» (Паньківський, 1983, с. 279).

Варто констатувати, що мобілізаційні заходи, спрямовані на комплектацію рядового особового складу загонів УНС, можна трактувати як один із можливих способів протидії політиці нацистської окупаційної влади, спрямованої на використання людського ресурсу окупованих земель. Виявом останнього треба вважати організацію гітлерівцями у співпраці з окремими українськими структурами добровольчої дивізії СС «Галичина» у квітні–липні 1943 р.

ЦП ОУН(б) виступив із критикою такої ініціативи. Олександр Луцький свідчив, що рішення з цього приводу приймалося під час роботи засідання керівництва ОУН(б) у грудні 1943 р. і «зводилося до того, що мобілізацію в дивізію “СС-Галичина” бойкотувати і направляти людей не в дивізію, а в УНС і УПА» (Ішук, Кокін, 2007, с. 351). Зі сторони оунівського підпілля щодо особового складу 14-ї дивізії «зброї СС» велася робота, що мала на меті «у разі ... евентуального роззброєння чи виведення “СС Дивізії Галичина” поза межі України ... усі частини долучити до УНС-и (УПА). Забрати в ліс» («Збуй», «Кисіль», 1944, с. 594).

Загалом же восени 1943 р. сучасники констатували: «... про те, що творяться групи місцевих партизанів, чимраз більше було вісток. ... Появилися навіть такі юнаки, що побували в партизанці й повернулися домів – дезертирували, виправдовуючись, що тяжко там витримувати» (Яшан, 1989, с. 92).

Ремарки про випадки самовільного залишення відділів містяться безпосередньо в документах окремих тактичних одиниць УНС: «29 червня [1943 р. – *І. Д.*] відпущено 12 хорих додому. Кількох з них були дійсно хорі, решта “хорували” на трусливість» (Мороз, Вовк, 2009, с. 476). Показовий у цьому випадок першого зіткнення новобранців одного з відділів УНС Тернопільщини з гітлерівцями 24 листопада 1943 р. (район сіл Кобиловолоки, Яблонів, Папірня). Згодом хроніст сотні «Буйні», описуючи збір розпорошеної у бою сотні, зазначав: «Зголосилося заледве 20 повстанців. ... багато було таких, що прямо пішли собі домів, думаючи, що вже скінчилась для них війна, і що вони сповнили свою місію. Так думали слабодухи, що при першій поразці сповірилились» («Колос», 1948, с. 399).

Відзначу, що для протидії цим тенденціям поступово почали розвиватися структури військово-польової жандармерії, основне призначення якої – боротьба із «злочинами в самій УНС» (Богунов та ін., 2007, с. 423).

Отже, розглядаючи збройну боротьбу як один із вирішальних чинників досягнення основної мети руху, керівництво ОУН(б) вдається до організації структур, що мали би бути осердям національної збройної сили. У Галичині нею стала УНС, початки формування якої припадають на середину літа 1943 р.

Відзначу, що процес забезпечення структурних одиниць цієї формації, зокрема рядовим складом, здебільшого був добровільним та забезпечувався «охотниками» – функціонерами ОУН(б) або ж її симпатиками. Цим підтверджує дійсність вишкільного спрямування функціонування тактичних одиниць УНС. Їхнє завдання зводилося до підготовки керівного складу середньої ланки для майбутніх військових підрозділів УПА-Захід.

Водночас процеси комплектування частин УНС та їхнє подальше забезпечення виявили достатню кількість супутніх проблем. Пошук шляхів й оптимізація форм їхнього подолання стали своєрідною підготовкою для представників як керівництва УНС, так і діячів різних ланок регіональної мережі ОУН(б) до розгортання повномасштабного збройного протистояння із нацистським та радянським окупаційними режимами у формі крайових структур УПА.

Потрібно також зазначити, що досвід розбудови військових структур, започаткований і розвинений представниками націоналістичного крила національного руху Опору в часі радянсько-нацистського конфлікту, став не тільки фундаментальним елементом боротьби за Українську самостійну соборну державу у середині ХХ ст., а й вагомим чинником реалізації цієї складової національної ідеї у сьогоденні.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Богунов, С., Даниленко, В., Кентій, А., Кокін, С., Лозицький, В., Посівнич, М. (упоряд.). (2007). *Літопис УПА. Нова серія. Т. 10: Життя і боротьба генерала «Тараса Чупринки» (1907–1950). Документи і матеріали*. Київ, Торонто.

Власенко, С., Кокін, С., Лозицький, В. (упоряд.). (2011). *Літопис УПА. Нова серія. Т. 15: Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА. 1945–1954*. Київ; Торонто: Літопис УПА, 2, 177–197.

«Збуй», «Кисіль». (1944). Згідно з інструкцією Організаційного Референта КП ч. 7/44 Доручення 5/44 «Грекові» (окр. «Сум» 29 лютого 1944 р.). В Волянук, С. (упоряд.). (2012). *Літопис УПА. Нова серія. Т. 20: Воєнна округа УПА «Лисоня». 1943–1952. Документи і матеріали*. Київ, Торонто: Літопис УПА, 594–595.

Іщук, О., Кокін, С. (упоряд.). (2007). *Літопис УПА. Нова серія. Т. 9: Боротьба проти повстанського руху і націоналістичного підпілля: протоколи допитів заарештованих радянськими органами державної безпеки керівників ОУН і УПА. 1944–1945*. Київ; Торонто.

«Камінь» (Петро Кузьма). Моя праця в підпіллі в час постанови УПА. В Штендера, Є., Потічний, П. (ред.). (1989). *Літопис Української Повстанської Армії. Т. 12: Третя Подільська воєнна округа УПА «Лисоня». Документи і матеріали*. Торонто: Літопис УПА, 251–259.

«Кир», бул. УПА, чотовий «Ігор». Неперіодичне видання УПА «Чорний ліс». Дрогобич–Станіславів–Чернівці. Р. І., ч. 1. Червень, 1947. В Штендера, Є., Потічний, П. (ред.). (1987). *Літопис Української Повстанської Армії. Т. 3: Чорний ліс: видання команди Станіславівського тактичного відтинка УПА (Чорний ліс), 1947–1950. Передрук підпільного журналу. Кн. 1: 1947–1948*. Торонто: Літопис УПА, 57–59.

«Колос» (Касьян Брикайло). Хроніка сотні «Буйні» (1948). В Волянук С. (упоряд.). (2012). *Літопис УПА. Нова серія. Т. 20: Воєнна округа УПА «Лисоня». 1943–1952. Документи і матеріали*. Київ; Торонто: Літопис УПА, 391–441.

Марчук, В., Марчук, Г., Марчук, Н. (2010). Торговиця. *Сторінки історії*. Івано-Франківськ: ЛІК.

Мороз, В., Вовк, О. (упоряд.). (2009). *Літопис УПА. Нова серія. Т. 12: Воєнна округа УПА «Буг». Документи і матеріали 1944–1948. Кн. 1*. Київ; Торонто.

Паньківський, К. (1983). *Роки німецької окупації 1941–1944*. Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто.

Патриляк, І. (2012). *«Перемога або смерть»: український визвольний рух у 1939–1960-х рр.* Львів: Часопис.

Романюк, І., Кіндрачук, М., Миронюк, І. (2014). *Котиківка: від Трипілля до наших днів. Історико-краєзнавчий нарис про колишнє передмістя Городенки*. Івано-Франківськ: Лілея-НВ.

«Сапер» (Михайло Коржак). «Чорні Чорти» (Спомин). Чорний ліс. Неперіодичне видання УПА «Чорний ліс». Дрогобич–Станіславів–Чернівці. Р. II., ч. 7–8 (10–11). Липень–серпень, 1948. В Штендера, Є., Потічний, П. (ред.). (1989). *Літопис Української Повстанської Армії. Т. 4: Чорний Ліс: видання команди Станіславівського тактичного відтинка УПА (Чорний Ліс), 1947–1950*. Передрук підпільного журналу. Кн. 2: 1948–1950. Торонто: Літопис УПА, 68–79.

Содоль, П. Карпатська група УПА «Говерля». В Содоль, П. (упоряд.). (1990). *Літопис Української Повстанської Армії. Т. 18: Група УПА «Говерля»*. Кн. 1: *Звіти та офіційні публікації*. Торонто: Літопис УПА, 7–14.

«Чайка», пвх. чотовий «Гонта» (Д. М.). Неперіодичне видання УПА «Чорний ліс». Дрогобич–Станіславів–Чернівці. Р. I., ч. 1. Червень, 1947. В Штендера, Є., Потічний, П. (ред.). (1987). *Літопис Української Повстанської Армії. Т. 3: Чорний ліс: видання команди Станіславівського тактичного відтинка УПА (Чорний ліс), 1947–1950*. Передрук підпільного журналу. Кн. 1: 1947–1948. Торонто: Літопис УПА, с. 52–54.

«Чорноморець» (Лукаш Жабич). Сотня «Трембіта» (спомин). В Штендера, Є., Потічний, П. (ред.). (1989). *Літопис Української Повстанської Армії. Т. 12: Третя Подільська воєнна округа УПА «Лисоня». Документи і матеріали*. Торонто: Літопис УПА, 211–229.

Штендера, Є., Потічний, П. (ред.). (1985). *Літопис Української повстанської армії. Т. 11: Тернопільщина. Список впаши героїв Української революції в боротьбі з московсько-більшовицьким окупантом за час від 13.3.1944 р. до 31.12.1948 р. Підпільний збірник життєписів полеглих Тернопільської округи. 1949*. Торонто: Літопис УПА, 7–192.

Штендера, Є., Потічний, П. (ред.). (1987). *Літопис Української Повстанської Армії. Т. 3: «Чорний ліс». Видання команди Станіславівського тактичного відтинка УПА (Чорний ліс), 1947–1950*. Передрук підпільного журналу. Кн. 1: 1947–1948. Торонто.

Яшан, В. (1989). *Під брунатним чоботом. Німецька окупація Станіславівщини в Другій світовій війні, 1941–1944*. Торонто.

REFERENCES

Bohunov, S., Danylenko, V., Kentii, A., Kokin, S., Lozytskyi, V., Posivnych, M. (Comps.). (2007). *Litopys UPA. Nova seriia. T. 10: Zhyttia i borotba henerala «Tarasa Chuprynyku» (1907–1950). Dokumenty i materialy*. Kyiv; Toronto (in Ukrainian).

Vlasenko, S., Kokin, S., Lozytskyi, V. (Comps.). (2011). *Litopys UPA. Nova seriia. T. 15: Borotba proty povstanskoho rukhu i natsionalistychnoho pidpillia: protokoly dopytiv zareshotovanykh radianskytmy orhanamy derzhavnoi bezpeky kerivnykiv OUN i UPA. 1945–1954*. Kyiv; Toronto: Litopys UPA, 2, 177–197 (in Ukrainian).

«Zbui», «Kysil». (1944). Zghidno z instruksiiieu Orhanizatsiinoho Referenta KP ch. 7/44 Doruchennia 5/44 «Hrekovi» (okr. «Sum») 29 liutoho 1944 r.). V Volianiuk, S. (Comp.). (2012). *Litopys UPA. Nova seriia. T. 20: Voienna okruha UPA «Lysonia». 1943–1952. Dokumenty i materialy*. Kyiv; Toronto: Litopys UPA, 594–595 (in Ukrainian).

Ishchuk, O., Kokin, S. (Comps.). (2007). *Litopys UPA. Nova seriia. T. 9: Borotba proty povstanskoho rukhu i natsionalistychnoho pidpillia: protokoly dopytiv zareshotovanykh radianskytmy orhanamy derzhavnoi bezpeky kerivnykiv OUN i UPA. 1944–1945*. Kyiv; Toronto (in Ukrainian).

«Kamin» (Petro Kuzma). Moia pratsia v pidpilli v chas postannia UPA. V Shtendera, Ye., Potichnyi, P. (Eds.). (1989). *Litopys Ukrainiskoi Povstanskoi Armii. T. 12: Tretia Podilska voienna okruha UPA «Lysonia». Dokumenty i materialy*. Toronto: Litopys UPA, 251–259 (in Ukrainian).

«Kyr», bul. UPA, chotovy «Ihor». Neperiodychnе vydannia UPA «Chornyi lis». Drohobych–Stanislaviv–Chernivtsi. R. I., ch. 1. Cherven, 1947. V Shtendera, Ye., Potichnyi, P. (Eds.). (1987). *Litopys Ukrainiskoi Povstanskoi Armii. T. 3: Chornyi lis: vydannia komandy Stanyславivskoho taktychnoho vidtyinka UPA (Chornyi lis), 1947–1950. Peredruk pidpilnoho zhurnalу. Kn. 1: 1947–1948*. Toronto: Litopys UPA, 57–59 (in Ukrainian).

«Kolos» (Kasian Brykailo). Khronika sotni «Buini» (1948). V Volianiuk S. (Comp.). (2012). *Litopys UPA. Nova seriia. T. 20: Voienna okruha UPA «Lysonia». 1943–1952. Dokumenty i materialy*. Kyiv; Toronto: Litopys UPA, 391–441 (in Ukrainian).

Marchuk, V., Marchuk, H., Marchuk, N. (2010). Torhovytsia. *Storinky istorii*. Ivano-Frankivsk: LIK (in Ukrainian).

Moroz, V., Vovk, O. (Comps.). (2009). *Litopys UPA. Nova seriia. T. 12: Voienna okruha UPA «Buh». Dokumenty i materialy 1944–1948. Kn. 1*. Kyiv; Toronto (in Ukrainian).

Pankivskyyi, K. (1983). *Roky nimetskoi okupatsii 1941–1944*. Niu-York; Paryzh; Sidnei; Toronto (in Ukrainian).

Patryliak, I. (2012). «Peremoha abo smert»: ukrainskyi vyzvolnyi rukh u 1939–1960-kh rr. Lviv: Chasopys (in Ukrainian).

Romaniuk, I., Kindrachuk, M., Myroniuk, I. (2014). *Kotykvka: vid Trypillia do nashykh dnev. Istoryko-kraieznavchyi narys pro kolyshnie peredmistia Horodenky*. Ivano-Frankivsk: Lileia-NV (in Ukrainian).

«Saper» (Mykhailo Korzhak). «Chorni Choroty» (Spomyn). Chornyi lis. Neperiodychnе vydannia UPA «Chornyi lis». Drohobych–Stanislaviv–Chernivtsi. R. II., ch. 7–8 (10–11). Lypen–serpen, 1948. V Shtendera, Ye., Potichnyi, P. (Eds.). (1989). *Litopys Ukrainiskoi Povstanskoi Armii. T. 4: Chornyi Lis: vydannia komandy Stanyславivskoho taktychnoho vidtyinka UPA (Chornyi Lis), 1947–1950. Peredruk pidpilnoho zhurnalу. Kn. 2: 1948–1950*. Toronto: Litopys UPA, 68–79 (in Ukrainian).

Sodol, P. Karpatska hrupa UPA «Hoverlia». V Sodol, P. (Comp.). (1990). *Litopys Ukrainiskoi Povstanskoi Armii. T. 18: Hrupa UPA «Hoverlia». Kn. 1: Zvity ta ofitsiini publikatsii*. Toronto: Litopys UPA, 7–14.

«Chaika», pvkh. chotovy «Honta» (D. M.). Neperiodychnе vydannia UPA «Chornyi lis». Drohobych–Stanislaviv–Chernivtsi. R. I., ch. 1. Cherven, 1947. V Shtendera, Ye., Potichnyi, P. (Eds.). (1987). *Litopys Ukrainiskoi Povstanskoi Armii. T. 3: Chornyi lis: vydannia komandy Stanyславivskoho taktychnoho vidtyinka UPA (Chornyi lis), 1947–1950. Peredruk pidpilnoho zhurnalу. Kn. 1: 1947–1948*. Toronto: Litopys UPA, 52–54 (in Ukrainian).

«Chornomorets» (Lukash Zhabych). Sotnia «Trembita» (spomyn). V Shtendera, Ye., Potichnyi, P. (Eds.). (1989). *Litopys Ukrainiskoi Povstanskoi Armii. T. 12: Tretia Podilska voienna okruha UPA «Lysonia». Dokumenty i materialy*. Toronto: Litopys UPA, 211–229 (in Ukrainian).

Shtendera, Ye., Potichnyi, P. (Eds.). (1985). *Litopys Ukrainiskoi povstanskoi armii. T. 11: Ternopilshchyna. Spysok vpavshy heroiv Ukrainiskoi revoliutsii v borotbi z moskovskobilshovytskym okupantom za chas vid 13.3.1944 r. do 31.12.1948 r. Pidpilnyi zbirnyk zhyt-tiepysiv polehlykh Ternopilskoi okruhy. 1949*. Toronto: Litopys UPA, 7–192 (in Ukrainian).

Shtendera, Ye., Potichnyi, P. (Eds.). (1987). *Litopys Ukrainskoi Povstanskoï Armii. T. 3: «Chornyi lis». Vydannia komandy Stanyslavivskoho taktychnoho vidtynka UPA (Chornyi lis), 1947–1950. Peredruk pidpilnoho zhurnalu. Kn. 1: 1947–1948.* Toronto (in Ukrainian).

Yashan, V. (1989). *Pid brunatnym chobotom. Nimetska okupatsiia Stanyslavivshchyny v Druhii svitovii viini, 1941–1944.* Toronto (in Ukrainian).

Ihor DROHOBYTSKY

PhD (History)

*Lecturer of the Department of Theory and Methods of Education
of Ivano-Frankivsk Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education*

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8718-9544>

e-mail: drogobutsky@ukr.net

CHARACTERISTICS OF THE STAFFING OF UKRAINIAN NATIONAL SELF-DEFENSE UNITS (JULY–AUGUST 1943)

The proposed material outlines the general trends in the staffing of tactical units of the military-training structure, which arose from the initiative of the «revolutionary» wing of the Organization of Ukrainian Nationalists (OUN(b)) in Galicia in the summer of 1943 – Ukrainian People's Self-Defense.

The components of the algorithm of mobilization efforts of the OUN(b) underground in a certain chronological period are characterized. The elements of the organizational structure that were directly responsible for the implementation of mobilization activities are generally presented.

The process of formation of armed units of the nationalist wing of the national liberation movement of the Resistance in the region is considered in comparison with the policy implemented in relation to the enslaved population, and in particular to that part of it that was suitable for military service by the Nazi occupation administration.

When analyzing the recruitment of personnel, the challenges faced by the leadership of the OUN(b) in general, as well as the direct organizers of the UNS in particular, in the form of the commander and representatives of the headquarters, are presented in general terms. At the same time, the methods used to prevent, and in some cases to overcome, negative manifestations of the mobilization process are characterized.

Keywords: armed forces, resistance movement, Organization of Ukrainian Nationalists, Ukrainian People's Self-Defense, Ukrainian independent conciliar state.